

REZOLIUCIJA CM/ResCMN (2012)19
DĖL TAUTINIŲ MAŽUMŲ APSAUGOS PAGRINDŲ KONVENCIJOS ĮGYVENDINIMO
LIETUVOS RESPUBLIKOJE

(Priimta Ministrų komiteto 2012 m. lapkričio 28 d., 1156-ajame Ministrų Komiteto
(pavadootojų) susitikime)

Ministrų komitetas, vadovaudamasis Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos (toliau – Pagrindų konvencija) 24-26 straipsniais;

Atsižvelgdamas į 1997 m. rugsėjo 17 d. Rezoliuciją Nr. (97)10, skelbiančią Ministrų komiteto priimtas taisykles dėl stebėjimo organizavimo, nustatytas vadovaujantis Pagrindų konvencijos 24-26 straipsniais;

Atsižvelgdamas į balsavimo taisyklę, priimtą Rezoliucijos Nr. (97)10¹ patvirtinimo kontekste;

Atsižvelgdamas į 2000 m. kovo 23 d. Lietuvos Respublikos pateiktą ratifikavimo dokumentą;

Atsižvelgdamas į tai, kad 2006 m. lapkričio 3 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė perdavė savo antrąjį pranešimą, parengtą pagal Pagrindų konvencijoje įtvirtintas antrojo pranešimo rengimo gaires.

Išnagrinėjęs Patariamojo komiteto 2008 m. vasario 28 d. priimtą antrąją nuomonę apie Lietuvą ir Lietuvos Vyriausybės 2008 m. lapkričio 20 d. pateiktus rašytinius komentarus;

Taip pat atkreipdamas dėmesį į kitų vyriausybių komentarus,

1. Lietuvos atžvilgiu priima tokias išvadas:

a) Teigiami aspektai

Vadovaudamasi 2003 m. vasario mėn. Patariamojo komiteto priimta pirmąja nuomone ir 2003 m. gruodžio mėn. Ministrų komiteto priimta rezoliucija, Lietuva ėmėsi tolimesnės iniciatyvos siekdama pagerinti Pagrindų konvencijos įgyvendinimą. Taikydama šią konvenciją privačioje srityje valdžia ir toliau vadovavosi lygybės principu.

1

1997 m. rugsėjo 17d. priimant Rezoliuciją Res (97)10 Ministrų Komitetas taip pat priėmė šią taisyklę: „Sprendimai pagal Pagrindų Konvencijos 24 straipsnio 1 dalį ir 25 straipsnio 2 dalį laikomi priimtais tik jeigu už juos balsuoja du trečdaliai Pagrindų Konvencijos šalių narių atstovų, įskaitant didžiąją atstovų dalį turinčią teisę dalyvauti Ministrų Komitete“.

Buvo sustiprinta teisinė bei institucinė bazė susijusios su Pagrindų konvencijos įgyvendinimu. Įsigaliojo nauji svarbūs teisės aktai, tokie kaip Švietimo įstatymas ir diskriminaciją reglamentuojantys teisės aktai. Be to, Seimas šiuo metu aptarinėja naują Tautinių mažumų įstatymo projektą. Lygių galimybių kontrolieriaus įgaliojimai buvo praplėsti ir dabar apima įvairias diskriminacijos sritis, įskaitant diskriminaciją etninės kilmės pagrindu. Ministrui Pirmininkui buvo paskirtas patarėjas tautinių mažumų klausimais.

Po to, kai Konstitucinis Teismas priėmė svarbų sprendimą dėl Pilietybės įstatymo, buvo pastebėta, kad teigiami pokyčiai daro įtaką tautinių mažumų atstovams svarbiose sferose. Pagerėjimai taip pat matomi sprendžiant problemą dėl tautinių mažumų kalbų vartojimo rašant vardus ir pavardes.

Vyriausybė toliau remia tautinių mažumų kultūrinę veiklą ir mažumų kultūros centrus. Valdžios organai ir toliau stengiasi suteikti adekvačias galimybes mokiniams priklausantiems tautinėms mažumoms mokytis savo gimtosios kalbos ir būti mokomiems gimtąja kalba.

Lietuvoje tolerancijos ir supratingumo lygis tarp tautinių mažumų ir likusios visuomenės vis dar išlieka gana neutralus. Vyksta nuolatinis stebėjimas ir kova su rasizmu, antisemitizmu ir netolerancija, ypač visuomenės informavimo priemonėse, įskaitant internetą.

Valdžia ir toliau atkreipia nemažą dėmesį į romų bendruomenės patiriamus socioekonominius sunkumus. Buvo imtasi specialių priemonių siekiant pagerinti šios bendruomenės švietimo sąlygas, tiek vaikų tiek ir suaugusiųjų atžvilgiu.

b) Nerimą keliančios problemos

Teisinė tautinių mažumų sistema nėra pakankamai aiški ir nuosekli. Rimtai nerimauti verčia faktas, kad galiojančio Tautinių mažumų įstatymo nuostatos nėra įgyvendinamos. Teisiniai neaiškumai nemažėja, ypač turint omenyje tokių svarbių Pagrindų konvencijos principų, kaip mažumų kalbų vartojimas viešajame gyvenime, įgyvendinimą, nes pagal Valstybinės kalbos įstatymą viešajame gyvenime privaloma kalba yra lietuvių. Kai kurie Lietuvos teismų priimti sprendimai dėl tautinių mažumų kalbų vartojimo kelia nerimą, nes jie nepakankamai atidžiai atsižvelgia į kitus įstatymus ginančius tautines mažumas ir į aktualias Konstitucijos bei Pagrindų konvencijos nuostatas.

Nors Lietuvos visuomenė pasižymi neutraliu tolerancijos ir tarpkultūrinio dialogo klimatu, atskiri netolerancijos ir priešiško prieš asmenis iš tautinių mažumų, pavyzdžiui romus ir žydus, atvejai vis dar fiksuojami. Imigrantai, pabėgėliai ir prieglobsčio siekiantys asmenys taip pat sulaukia neigiamų pasisakymų. Visuomenės informavimo sistemų bei švietimo vaidmuo, keliant sąmoningumą apie žmogaus teises ir didėjančią Lietuvos visuomenės įvairovę, turi būti stiprinamas.

Valdžios parama išsaugoti tautinių mažumų kultūras ir identiškumus yra nepakankama, o tam tikri veiksmai, kurių buvo imtasi siekiant sustiprinti valstybinę kalbą, privertė tautines mažumas nerimauti.

Toliau gaunami pranešimai apie sunkumus susijusius su lėšomis skirtomis tautinių mažumų mokykloms, valstybinio švietimo sistemoje. Reikalingas nuolatinis dėmesys, kad mokyklos būtų aprūpintos tinkamais vadovėliais ir kompetentingais mokytojais. Taip pat dėmesys būtinas reikalavimams, kad abiturientai turėtų galimybę mokytis savo gimtosios kalbos. Neseniai įvykę nauji kalbos, laikant brandos egzaminus, pakeitimai taip pat verčia sunerinti.

Tautinių mažumų atstovai turėtų būti aktyviau įtraukiami į sprendimų priėmimų procesą Lietuvoje. Remiantis Pagrindų konvencija, išimtyms dėl kalbos barjero yra problemiškos dėl tiesioginės diskriminacijos draudimo. Tai gali neigiamai paveikti žmogaus dalyvavimą socialiniame ir ekonominiame gyvenimuose ir gali apriboti prieinamumą prie darbo rinkos. Patikimos informacijos apie įvairias mažumų grupes trūkumas taip pat yra didžiulė problema, į kurią žūtbūt reikia atkreipti dėmesį.

Nepaisant per paskutiniuosius metus dėtų pastangų, romų bendruomenė ir toliu susiduria su prietarais ir sunkumais įvairiuose sektoriuose, įskaitant asmens tapatybės dokumentų gavimą. Diskriminacija siekiant įsidarbinti, kliūtys norint įsigyti gyvenamąjį plotą, sveikatos apsaugos prieinamumas ir bendruomenės švietimo situacija išlieka vienos iš labiausiai nerimą keliančių problemų.

2. Lietuvos atžvilgiu priima šias rekomendacijas:

Be to, kad imtųsi įgyvendinti detalias rekomendacijas, pateiktas Patariamojo komiteto nuomonės I ir II skyriuose, valdžios organai taip pat yra skatinami imtis žemiau pateiktų veiksmų realizuojant Pagrindų konvenciją:

- užtikrinti, kad, įstatymų leidybos procese, tautinių mažumų atstovams būtų sukurta aiški, nuosekli ir visiškai atitinkanti Pagrindų konvencijos principus, teisinė bazė;
- toliau remti, įskaitant finansinę išraišką, ir skatinti tautinių mažumų kultūros išsaugojimą ir vystymą; skatinti informacijos sklaidą apie augantį mažumų skaičių visuomenės informavimo priemonėse ir švietimo medžiagose;
- imtis ryžtingesnių veiksmų skatinant visų Lietuvos piliečių tarpusavio pagarbą, supratingumą ir dialogą; raginti švietimo sistemą ir visuomenės informavimo priemones aktyviau kovoti su rasizmu ir netolerancija;
- suteikti teises garantijas ir tinkamas sąlygas, kad būtų užtikrintas Pagrindų konvencijoje skelbiamos nuostatos, dėl tautinių mažumų kalbų vartojimo viešojoje sferoje, efektyvus įgyvendinimas;
- užtikrinti, kad valdžios strategija, stiprinti valstybinę kalbą ir reikalavimas ją mokėti, nesukeltų tautinių mažumų atstovams neproporcingų sunkumų įsidarbinant ar kitaip save realizuojant; stebėti ir kovoti su bet kokia diskriminacija nukreipta prieš šiuos asmenis;
- bendraujant su tautinių mažumų atstovais, nustatyti galimybes ir priemones, kurios padėtų adekviau reaguoti į mažumų poreikius švietimo srityje, įskaitant patikrą tautinių mažumų mokyklų finansavimo sistemoje;

– toliau skatinti asmenų, priklausančių tautinėms mažumoms, dalyvavimą priimant sprendimus, įskaitant jų konsultacijas aptarinėjant klausimus asmeniškai liečiančius juos pačius; skatinti šių asmenų dalyvavimą socialiniame ir ekonominiame gyvenimuose, o taip pat renkant informaciją apie jų problemas įvairiuose sektoriuose;

– tęsti ir stiprinti priemones, kuriomis siekiama atkreipti dėmesį į problemas su kuriomis susiduria romų bendruomenė įvairiuose gyvenimo sektoriuose; imtis neatidėliotinų veiksmų keičiant švietimo sistemą romų vaikams ir suaugusiems.

3. Remiantis Rezoliucija Nr. (97)10, skatina Lietuvos Vyriausybę:

a. tęsti dialogą su Patariamuoju komitetu;

b. reguliariai informuoti Patariamąjį komitetą apie priemones, kurių buvo imtasi siekiant įgyvendinti išvadas ir rekomendacijas pateiktas šio dokumento 1 ir 2 skyriuose.